

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkeket a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzeket az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár városi címen), reklamációkat pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	Kor
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Magyarország katholicizmusának hatalmasan felesattano tiltakozása a Barkóczy ügyben erős reményt ebresztett mindenkiben, hogy a közös és egységes hangulathoz az Országos Tanáregyesület katholicus érzelmi tagjai sietnek majd levonni a tanúságot. A lelkesedés első hevében tömegesen hagytak ott kath. vezérferfiaink az összerúghatodan egyesületet; de úgy látszik, görögült volt. Dícséretére legyen mondva a Népszövetség által szervezett katholicus népünknek, hogy nem felejté el nagy ügyet, s még mindig hallatja tiltakozó szavát. De mi a Tanáregyesület tagjainak részéről vártuk az erősebb és sokkal nagyobb szabású tiltakozást. De a meglőrtent — igazán nem nagy számú — kilépes után is a Tanáregyesület áll, s a benne levő kath. tanárok nem tartják érdemesnek érthetően megmutatni, hogy egy kis, szabaddkőműves választmány határozata és felfogása nem az egész egyesületé. Ne feledjük, hogy ügyeink sikere nem a kezdés nagyságától, hanem a folytatás szívósságától függ.

A nagygyűlés visszhangja a sajtóban.

A katholicusok ezidei „őszi hadgyakorlata“ oly impozáns méreteken folyt

le, hogy a sajtó különböző felfogású része is kénytelen volt — több-kevesebb objektivitással — vele foglalkozni. Az Alkotmány annak idején per longum et latum tárgyalta a nagygyűlés lefolyását s nem lesz érdektelen meghallgatni a különböző felfogáson keresztül leszűrt és megírt közleményeket.

Az Ujság direkt erre az alkalomra fentartott hangon írja: — „A magyarországi katholicizmus impozáns szervezete, a kath. nagygyűlés vasárnap délelőtt kezdte meg három napra tervezett tanácskozásait. A nagygyűlés iránt — tizenegyedik volt — rendkívül élénk érdeklődés nyilvánult meg. Az ország minden tájékáról tömegesen érkeztek . . . stb.“ Közlése az eseményeknek — szárazon — s vége.

A Pesti Hírlap is ugyanolyan hangon, mint az Ujság, leközlé, s ha máskor megteszi, de most nem rugott senkit és semmit: pedig három oldalt szentelt a nagygyűlésnek.

Annál figyelemre méltóbb a Magyar

ország közleménye. „Megállapíthatjuk — írja vezércikkben —, hogy évről-évre növekedik a katholicus nagygyűlések publikuma. Főn a pódiumon a katholicus főpapság, a kath. arisztokrácia és vezető osztályok legkiválóbb képviselői. Lent pedig . . . Budapest katholicusainak számos előkelősége körülszegve komoly papok tömött soraival . . . Amily természetes — folytatja — a magyar katholicusok lelkes megnyilatkozása hitéleti hagyományaihoz és vallásos meggyőződésükhöz, épp oly természetes és egyuttal kiengesztelő hatású a vallomástétel arról a ragaszkodásról, mely a nemzeti eszmék iránt buzog fel bennük. Nincs is semmiféle katholicus szervezet és program, mely a legkisebb mértékben is ellenkezne a magyar nemzeti hagyományokkal, törekvésekkel és küzdelmekkel.

A Magyar Szó többek közt dr. Glattfelder püspök az intelligenciáról tartott beszédére így aggódik: — „a tegnapi harci riadó nem annyira a jelenlegi intel-

TÁRCA.

Anyám.*

Van egy asszony . . . a neve fogalom,
Nem álom, ködkép, dalba foglalom,
Szíve napsugár, szava csupa dal,
Tűnő évvel is, mindig fiatal,
Van egy asszony . . . amerre elhalad,
Bimbót fakasztanak a napsugarak,
Nótásabb kedvű lesz a csalogató,
Imádság repdes a lába nyomán.

Van egy asszony . . . ahova keze ér,
Meddő ugartól lesz fehér kenyér,
S ha bús arcmon a könnyek nyoma,
Leesőkolgatja derűs mosolya.
Van egy asszony . . . de hogyha kutatód
Nem találod meg, mint az illatot,
Mely ott reszket a virág kelyhében,
De nem látta a földön senkisé.

* Mutatvány a szerző karácsonyra megjelenő verskötletéből. Ára 2 K. Budapest, II. Batthyány-u. 22.

Van egy asszony . . . az álmok asszonya,
Aki hazulról nem vágy el sóha,
Ki otthon varr, főz, vagy tégláz ruhát,
S szereti hiven a saját urát,
Óh, van egy asszony . . . neve fogalom,
Nem ér fel hozzá gügyögő dalom,
Legendás, nagy, szent örökké való,
Akihez nincsen fogható . . .

Kiss Menyhért.

+++

A menyasszony.

Irta: Zagyva Mariska.

Mikor a templomtéren áthaladt Baróthy, szembe jött vele egy leány. Lehetetlen volt utána nem nézni.

Karesú, telt formájú leány volt. Fekete, csillogó hajjal; vakító fehérbőrű arccal; dióbarna nagy-gyermek szemekkel. A járásában benne volt a nő öntudatos komolysága; büszkesége.

Baróthy nézte, hosszan, esodálkozva. — Ki ez a leány!? — Emlékei közt kotorászott. — Mintha már látta volna egyszer valahol. — De

ugyan hol? — Megvan! — Valami öt éve, Bé-gaványán egy kiránduláson; mint kurta szoknyás bakfist

Miesoda leány lett ez a Szida, a biztosék kócos kis bugrisából.

Most már egészen jól vissza emlékezett a leányra. Igaz akkor rég, észre se vette. Baróthy pár hónapja lett áthelyezve a nagy vidéki városba, hol azelőtt öt évvel gyakornokoskodott.

Ismerettségé még nem volt. Nem is nagyon törte magát érte. Különösen a lányok után nem igen látszott érdeklődni.

Kicsit blazirt volt már és pesszimista. — Talán volt oka rá. — Nem lehetetlen. Alapjában becsületes jó fiú volt. Merengésre hajló természetű, gondosan ápolt külsője nagy szőke férfi.

Szinte restelte magát, amint így a leány után feledkezett.

De azért pár hét múlva már a Szidáék déligyűjtős lugasában bogozta a selyemfonalat s mint valami régi jó barát csevegett a leányval. Türelemesen válogatta a színes selyem szalakat Szida himzéséhez; kinek finom ujjai

OBERBAUER A. UTÓDA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 41.

„A legjobb hírműnek örvendő és legrégibb egyházi szerek, ruhák, zászlók stb. gyára.“

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

ligencia meghódítására, mint inkább a jövő középosztályának, a jövő intelligenciájának lefoglalása. Ennek a gondolatnak jegyében folyt le a tegnapi megnyitó gyűlés, melynek szóáradatából folyton kivált az a hang, mely az ifjúság lefoglalását, főiskolai internátusok alapítását és az iskola meghódítását követelte. . . . Új programmal új küzdelem kezdődik és ebben a legelső harci riadót a tegnapi gyűlés kiáltotta bele — mint a Magyar Szó véli — az amúgy is zaklatott, háborgatott közéletbe.

Az Est: — „E nagygyűlések immár egy évtized óta reprezentásai a magyar katolikusok összetartásának és megnyilatkozásai szoktak lenni annak a nyugtalanságnak, mellyel a katolikus világ a „modern világfelfogás“ ténylegesét kíséri.“ Így az Est. De hogy hol látta és látja az Est azt az u. n. nyugtalanságot, azt csak ő tudná megmondani.

A Világ — A fekete tábor — cím alatt hozza a nagygyűlést. „A harcok klerikalizmus újra seregszemlére gyűlt. Minden évben nagyobb és hatalmasabb, fenyegetőbb, s minden évben türelmetlenebbé szónokai. Már azzal az erős organizmussal imponál, mellyel a társadalom minden rétegéből összeszedi katonáit . . . ha a maga értékére is szállítjuk le a statisztikákat, a klerikális szervezkedés akkor is megdöbbentő marad . . . a megnyitón ott volt egy nagy teremben az egész harcra és új hadállásokra készülődő katolikus Magyarország.“

Igazán van a Világnak. Seregszemlénk a harcias tevékenység jegyében folyt le. S az a tűz, mellyel Majláth, Glattfelder és Csernoch püspökök, Apponyi és Majláth grófok beszéltek, nem marad a Vigadó

falai között, hanem az igazság erejének lendületével terjed az egész országban, hogy tényleg kezdjünk már fenyegetővé válni azok előtt, kiknek fáj a mi erőnk és érvényesülésünk.

Pál Antal társulati elnök.

(1857—1911.)

Arasznyi, rövid létre akarok egy kis világot vetni kötelessé életrajzi vázlatommal. Társulatunk tagjainak szíves emlékezésül és mindnyájunknak üdvös okulásul. Szürke, kis ember volt csak ami elhunyt elnökünk, talán a mindennapiak sorából, aki semmi nagyot nem alkotott: de mivel mindnyájunknak s az egész emberiségnek a legeslegtöbbsége is csak szürke, kicsiny ember, mégis csak kivált ő miközöttünk, hogy munkás élete folyamát ideális célokkal, nemes törekvésekkel, önzetlen tevékenységgel igyekezett betölteni. Ezért tehát méltán megérdemli a mi okuló figyelmünket, hogy most, midőn a jóra, a szépre, az igazságra törő lelke e véges létből elköltözött a tökéletesség honába, mi, tagtársai szeretettel és tisztelettel, amelyet tőlünk megérdemelt, röviden végig tekintsünk tanulságos földi küzdelmeiben, egyszerű élete változatos folyásán.

Kicsiny falusi házában látta meg az első napvilágot, midőn 1857. május 1-én Barótton (Háromszék megyében) becsületos és elég jó módú székely szülőkől született. Apja Pál Antal volt, anyja Deák Zsuzsanna. Otthon gondos nevelésben részesült és ezért kedves gyermeki emlékei mindig a szülői házhoz vonzódtak, különösen édes jó anyját vette körül a multba visszajáró szeretet melegével későbbi sikerült költeményeiben (Almafa alatt. A küszöbön). Szülőföldje bércei tája, az apai ház mindig új szeretetet ébresztett érző szívében, amint azt találoán kifejezi „Itthon“ c. édes emlékektől boldog versében:

„Itt van a szeretet foghyhatatlan árja;
Egy egyszerű házból lelkeket feltalálja,

Lelkem feltalálja újra békességét,
Egy békességét, biztató reményét,
Szent erejke képét . . .

(Közművelődés 1895. 283. l.)

Szülőfalujában elvégezve az elemi iskolát, középiskolai tanulmányait a marosvásárhelyi róm. kath. főgimnáziumban kezdte meg, de itt csak az I. osztályt végezte, a II—VIII. osztályt pedig már a székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnáziumban járta. Mindvégig kitűnő előmenetelt tanúsított és ösztöndíjas tanuló volt. Az 1875.—76. iskolai évben a megalakult önképzőkörnek szerkesztő és bíráló tagja lett s az egyet írott folyóiratában, az „Ébredés“-ben dolgozott. A magyar nyelvűből készített legjobb szabad dolgozatáért 5 frt. jutalmat nyert. Ugyanezen intézetnél 1876. június hó 24-én diésertes eredménnyel érettségi vizsgálatot tett.

Már gimnázista korában kedvel készült a papi pályára és középiskolai tanulmányai elvégzésekor föl is vették papnevendőnek s Fogarassy Mihály, erdélyi püspök felkérte a wien-i egyetemre a Pazmáneumba. De mivel gyengébb szervezetű, beteges fiatalember volt, már elindulásakor érezte, hogy nem lesz ott hosszú maradása, amint azt az 1890-ben korán elhalt pályatársának, Dr. Veress Ferencnek a Közművelődésben közölt emlékezetében írja, hogy az elindulás előtti estén így szólt hozzá: „Franciscus, ketten megyünk fel a Pazmáneumba, de te egyedül maradsz“. Sejtelve csakugyan valóra is vált, mert a theologia első évfolyamának elvégzésekor betegeskedése miatt Wienből visszahívták és a többi három évfolyamot a gyulafehérvári hittudományi főiskolában végezte.

Tanulmányainak szorgalmas folytatása mellett itt annál inkább nekiláthatott a buzgó önképzésnek. A gyulafehérvári papnevelőben éppen ekkor fokozottabb mértékben nyilatkozta meg ideális törekvések. Ugyanis 1877-ben megalakult „A Szalézi Szent Ferenc római és szalézi iskolája“, amelynek megnyitására már lelkesedéstől lángoló alkalmi költeményt írt. (Az iskola dolgozatai I. évf. 6. lap.) Mindjárt aljegyzője lett az önképző iskolának, amelynek gyűlésein buzgón szavalt,

alól csodás virágok tüntek elő a fehér habos kelmén.

Valami titkos varázs volt a leány vonzó egyéniségében, ami szinte rövid napok alatt megfogta a férfi matt — blazirt kedélyét.

Később mindennapos vendég lett a biztosságnál. Már nem is tekintették idegennek többé.

Szida temperamentumos víg leány volt. Bátor beszédű, olykor majdnem csapongó jó kedvű. Otthonában becézett, kényesztetett. Tudott szelid és kedves lenni. Bájos és naiv, érdekes és komoly. Csak derültnék ismerte őt Baróthy, — haragos vagy ingerlékeny nem volt ő soha.

A férfi csodálta benne az igazi minta női típust. Tapasztalt volt ő már a nők körül, mégis meglepte Szida gazdag kedélye s a legkülönbözőbb helyzetekben pompás önállóságra valló yiselkedése. Otthon volt az a lány a szalonban és a konyhában egyaránt. Szellemes volt a beszédében, kecses a táncban. Helyes, ügyes minden dologban. Sosem gondolta volna, hogy ilyen lány is van a világon. — Már hitte, hogy megtalálta az igazit: szive asszonyát.

Talán éppen a rózsaláncok édes igáját forgatta eszébe, mikor egy kicsi, szinte jelentéktelen felhőske mutatkozott boldogsága egén.

Szidáké bálba készültek.

Baróthy egész napot otthon töltötte. Csak

este ment a lányhoz, — hogy a családot elkísérje.

Kicsit korán érkezett. Szida szobájába vonulva öltözött. Baróthy a nagy ebédőbe telepedett, s addig a papával diskurálgatott, nagyokat fujva finom szivarjából. Eltelt jó egy óra. Szida még mindig nem jött. Kipirult arcú eselések, heves sóvárlások közt futkostak a lány szobájából ki s be. Baróthy kissé türelmetlen kezdett lenni. Az indulásra kintüztött idő már rég elmúlt. Már a kocsi is elő állt; de a hölgyek nem mutatkoztak. Baróthy a esipkés lány-szoba ajtó függönyéhez lépett:

— Szidácska, szabad már!

— Óh igen, csak jöjjön!

Gyönyörű volt Szida a halvány rózsaszínű krepdesin ruhájában. Ébenfekete hajában vörösbáronyos szirmú nyíló rózsával.

Az izzadó szobalány éppen egy csokrot kötött meg a fehér selymes cipőjén, mikor Baróthy benézett. Valami csekély hiba történt a munka körül. Szida area lángolt, ajka reszkett a haragtól; heves felindulásában megfedkezett a férfi jelenlétéről s mikor a szobalány menni készült, esattanós pofont adott neki a finom fehér kezével:

— Ne te buta! Hát jól van az a csokor!?

A férfire rendkívül kínosan hatott ez a látszólag jelentéktelen epizód. Ajkába harapott. Nem szólt semmit. Megismerte Szidát a legújabb kiadásban.

A bál fényesen sikerült. Szida elragadóan kedves volt. Hogy körülrajongták. Igazán enni való teremtés volt.

A bál után jobban csodálta, szerette a lányt, mint valaha.

Nem sokára meg volt a nyilvános eljegyzés is, hisz amúgy már régen családtagnak tekintették a biztoséknál.

Szidi édes, galambszelid menyasszony volt.

Baróthy szinte fájlalta, hogy volt egy felhős pillanat ismeretségük alatt, amikor szívében elítelte Szidát, — a jót — az angyalt!

Egy napon megérkezett a Baróthy apja. Nem jött váratlanul. Régen hívogatta az öreg, hogy megismertesse vele a kis menyasszonyát. Meglepetést akart csinálni a menyasszonynak az öreggel. Sokat mesélt neki bizalmas együttlétük alatt az ő jó apjáról, az egyetlenről — (anyja rég elhalt) — kihez szeretet fűzi az életben — ő rajta — a menyasszonynak kívül.

Most hogy fog örülni Szidi, ha meglátja leendő apósát.

Nem is jelentette be a látogatást. Gyönyörű öszutó nap délelőttjén karonfogta az öregot s vitte a menyasszonyához.

Ütközben — a máskor komoly kevésszavú férfi csak úgy áradott a kedves lány magasztalásáról. Igazán őszinte szívből beszélt.

birált és felolvasást tartott. Majd főjegyző, s az 1879.—80. tanévben IV. éves korában alelnök s a második félévben T a m á s i Áron távollatásával elnök lett. Ez évben kedvező irányban két verse került a Munkálatok II. évfolyamába: „Az angyalok karácsonyi éje” és „Szeplő”, kitűnő distichonokban írt kis eposza a naimi ifjú föltámasztásáról. Sokoldalú önképzéssel készült tehát jövőendő pályájára.

Pappá szenteltek 1880. július hó 15.-én és ezután Csíkszentgyörgyre küldték, ahol 1880.—1883. káplán volt. Majd 1883.—1885. aug.-ig, mint helyettes tanár működött Székelyudvarhelyen, ahonnan bölcsészeti tanulmányainak a kolozsvári Ferenc József tudományegyetemen való befejezése végett Kolozsvárra küldték, ahol szintén mint helyettes tanár tanított 1885.—1887.-ig. Itt több cikket írt a Kolozsvárt megjelenő „Csatlád és iskola” c. lapba, amelybe később is szívesen dolgozott. Tanári oklevelet szerezve a magyar és latin nyelvből, az 1887.—1888. tanévre helyettes tanárnak a gyulafehérvári főgimnáziumhoz került, ahol azután az 1888.-tól 1900.-ig mint rendes tanár működött.

Mindjárt az egyházmegyei központba való érkezése után szoros kapcsolatba lépett társulataikkal. Már 1877. évfolyamában több leírás és lírai költeményét közli a K ö z m ű v e l ő d é s. A társulat rendes tagjává 1888. május 2-án lett és a II. szakosztályban munkálkodott, de már a július 2-án tartott XI. közgyűlésen a szerkesztő bizottságba beválasztották. Poéta kedély volt ezóta mind sürűbben jelennek meg sikerült versei a lapban. Ugyanez évben még egyházmegyei számvéviszéki elnök lett. Tanári tudományos tanulmányainak eredményeképpen a főgimnázium 1888.—89. évi értesítőjében és egyúttal önállólag is megjelent a Bathyanumban őrzött „D ö b r e n t e i c o d e x n y e l v i s a j á t s á g a i”-ról szóló a 100 lapra terjedő nyelvészeti értekezése. Eközben folyton alapos bírálatokat végez a társulathoz beadott irodalmi munkálatokról a gyűléseken.

Pál István lemondásával 1890. október 1-től kezdve a társulati hetilapnak felelős szerkesztője. Vezetése alatt az akkor még nagyjából szépirodalmi közlőny megelégnél. Maga több cikket ír belé, köztük meglehetősen változó paizmanita évtársának, Dr. Veress Ferencnek emlékeztet. Több költeményt közöl: egy

Mikor az előszobába beleptek, egy lélek se volt sehol. — Annál jobb! — Igazán meglepetés lesz ez apám!

Lesegítette apjáról a köpenyt. Már ő is ledobta felig a magát. Közben a szalonból ismert hang hallatszott. Űde, csengő lányhang. A menyasszonyé!

Nem kellett hallgatóni. — Tisztán csegett minden szó a két férfi fülebe. Nyilván perrelt a szobalánynyal Szida. Pár pillanat — a kellemes hang magas rikacsolása szökött, valami csattanósfele hallatszott s nyomában — durva csunya szavak. A menyasszony rútul szikkozódott.

A két férfi néma döbbenettel nézett egymásra.

Baróthy sápadt arccal rántotta vissza vállára a felig levetett kabátot. A hangja tompán rezgett ahogy mondta:

— Menjünk innét apám. Már ismered a menyasszonyomat — jobban, mint én. — Elmentek.

Egy hónap múlva elhelyeztette magát Baróthy és senki se tudta elképzelni, miért hagyta el a szép szelídszívű Szidát a völegénye.

***

részek költői mese, mint: A méh és a légy. Mese. A bagoly, mely utóbbinak Aesopus modorában levont tanulsága:

„Sok ember veszen a bagolytól példát. Szembe nem meri, hát hátmegett huhog rád.”

Ugyanekkor 1890.-ben szentszéki jegyző, majd finevelőintézeti régens lesz, s azért már 1891. július 5-én tulhalmozott teendőire való hivatkozással lemond a felelős szerkesztőségről, de elismerésül beválasztották belső választmányi tagnak. Majd 1892.-ben szentszéki tanácsos lett. Ezen időben némileg visszavonult hivatása munkájához és a lapban kevesebbet munkálkodott. Különben is esendes, visszahúzódó, inkább magában élő ember volt, aminek liráján is hangot ad:

„Boldog vagyok nagyon itthon,
Órómeimet itt szakítottam,
S ha szívemet a világ megbántja,
Megvizgatál műzsámi sírom lantja.”

És ha már mi sem vizgatál
Enyhítő édes malasztal!
Bead nézek szent kere-zt óltára,
S balzsam eső hull szívem bájára.”

(Az én szobám, Közm. 1899.—78 l.)

Magános visszavonultságában vallásos hangulata többször nyújt vallásos tárgyat lantjának, ilyen versei: Jézus a templomban, Szent Imre, Húsvét napján, Pünkösöd napján, Úrnapján, Augustus 15., A szentelyben s mások.

Bár élete a körülmények determinációja alatt itt-ott másképp tüntette elő, mégis lekének alaphangja a nyugodt öröm:

„Óh az öröm első,
Mit minden megadhat,
Csak ott legyen tetszvedben
Lelki nyugalmod.”

(Tanács.)

S ezzel az édes megnyugvással tekintett vissza minden munkában eltelt napra:

Igy megpiheni, szenderegni
Nyugodtan, esendesen,
Egy munkás napnak alkonyatján
Derült szívvel, bár porral arcan,
Milyen szép, istenem!

(Őszi este. Közm. 1894. 281. l.)

De hivatásában való minden nagyobb körű elfoglaltsága mellett sem szakíthatott lelkét nyugtató irodalmi időöltésével. 1895.-ben ismét sürűbben kezd munkálkodni, s mindjárt feléje fordul a közbizalom és ez év júliusától kezdve újból megtisztelik a lap felelős szerkesztőségével. Ezen időben nagy kedvvel fordul a fin költészethez és több verset meg elbeszélést átültet a magyarba. (Rácsoskertnél; Álom . . . valóság, A csodakövés, A három testvér s mások). 1897. év végével ismét megválnak a szerkesztéstől és ezen időtől fogva a társulat választmányában tevékenyen munkálkodik.

Az élet megpróbáltatásai őt is utólérik, de nem csügged, enyhülést keres az írói munkálkodásban:

„A szenvedéseknek keresztútját járod,
Ahol annyi erős férfi szív kifárad,
S a te gyöngéd lelked
Soha el nem csüggedt,
Törhetetlen küzd s viszi keresztfádat”

(Egy szenvedőhöz.)

Hanem régi munkakedve ezentúl mégis feltűnően lankad és lappangó betegségének hatása alatt kedélyhangulata egyre nyomottabb:

„Szívünk verése is egyre halkabb,
A közdés már nehéz neki,
Előnkbe áll a nagy kaszás, kiáltva:
Kiszállani, kiszállani.”

S a fáradt vér, az sem hajt már előre —
Kiszállani: itt vár a pálya bére.

(Gózkocsin, Közm. 1898. 227. l.)

Borongó hangulatban révedező tekintettel gyakran fordul beteges lelke a pihenés esendes honába, a temetőbe, s milyen hangulatosan írja le azt:

„Nincsen ott fény semmi. Egy-egy elhaló jaj,
És a szél ajkán kél néha egy bús sóhaj.
A giz-gaz zizeg csak a sok apró halmon
Siri síró hangon.”

(Temetőben, Közm. 1911. 204. l.)

S az elmulás fölött való gyakori merengésében mindig a hitnek a szava nyújt neki vigaszt és reményt:

„Bár felednek, bár a sírból kihányanak:
Órók eltűnnek mégis újra feltámad,
S újra élnek keblén a jó Átának.”

(Halottak napján.)

Midőn a földi létnek küzdelmeiben poétikus kedélye már veszteni kezdte előbbi üdeségét, ugyanezen időben az elhivatásnak felsőbb terére jutott és Á v é d Jákó nyugalomba vonulásával 1901-től a gyulafehérvári főgimnázium igazgatója lett. Új állását tehetségehez és jelleméhez képest munkásan betöltöni igyekezett s ezen törekvései, az intézeti vezetés terhei s tisztének sok gondja mindinkább elvontak kedvelt szépirodalmi tevékenységétől. Hozzájárult ehhez a változott viszonyoknak s némileg életkorának a behatása is, amint azt önmaga találónan jellemezi:

„Majd eljön az ősznek szele,
Vérünk is ott lassan lehül majd,
S dal, költészet kihál vele.”

(Fészekrakás.)

Költői vénájának talán utolsó terméke „Az egyház” tartalmas, szép költeménye, amelyet a gyulafehérvári főgimnázium 1902. március hó 3.-án tartott pápai jubiláris ünnepségére írt.

Igazgatói tisztében is szívesen vette ki részét társulatának életéből, amelynek gyűléseit ezentúl az ő engedélyével mindig a gimnázium tanácstermében tartották. Vezetői állásából kifolyólag kénytelen nagyobb társadalmi tevékenységet vállalni. Az erdélyi róm. kath. státus középiskolaiban működő tanárok egyesületének elnöke lesz, s mint ilyen több sikerült tanári kongresszust rendez, amelyek tárgysorozatát úgy tartalmas előki megnyitásával, mint számos szükségzerű és hasznos javaslatával értékesebbé s munkásságukat eredményeiben kihatóbbá tette.

Elnöke és irányítója lett az összes intézeti egyesületeknek, amelyek közt az ifjúsági segítő egyesületet alapító tagságával is támogatta. Majd tagja Gyulafehérvár sz. kir. város képviselőtestületének és Alsó-Fehér vármegye törvényhatóságának, de a torzsalkodásokba, politikai pártoskodásokba sohasem vegyült bele; ez nem volt az ő eleme. 1906-ban kitüntették a hit-tanár- és zsinatvizsgáló bizottsági tagsággal.

Egyszerre csak váratlanul egy sajnálatos esemény még szorosabb kapcsolatba hozta őt az irodalmi társulattal. A Gyulafehérvárt folyó képviselő választási harcok személyesen kiélezett torzsalkodásai az elnöki tisztéről való lemondásra kényszerítették Ú j f a l u s i József dr-t. Bár nem találkozott az egészen az akaratával, mégis szívesen meghozta az áldozatot és ezen áldatlan meg nehéz viszonyok között vállalta az elnöki tisztséget.

A társulathoz való munkálkodás nagyon lehangolva, nem akadt tere valami hasznos és életrevaló dolgot művelni e vállalkozásában, de azért az elnöki tisztelet elfoglaltságához és egészségéhez mérten elég buzgóssággal töltötte be. Szomorú emlék, hogy épen az ő elnökségéhez fűződik a társulat egy nagyon szerencsét-

len eseménye, amelyet épen a pénzkezelőbe helyeztél, de meg nem érdemelt bizalom okozott, és ez volt a társulat akkori alaptökejének szinte teljes elkezelése. A szenvedett veszteséget eddig ugyan visszatéríteni nem sikerült, de a társulat mégis kibírta ezt a megrázkódást, sőt mostani pénztárosa, Kőrödy Imre buzgóságával az erdélyi egyházmegyei katolikus sajtó alaptökeje egyre növekszik. Minden tagnak mégis fáj visszaemlékezni arra, hogy az elhunyt, derék és jóraigevő társulati elnöknek az alaptöke restitúciója nélkül kellett sirba szállnia.

Tervele volt ez vége, mint sok más fontos tennivaló, de a váratlan és hirtelen halál egyszerre minden nemes törekvést felbeszakított. Szép, napsugaras, de már lombozó ősznap volt október hó 24.-e, amikor a jó Isten hívó szavára körünkől elköltözött, úgy amint azt egyik kötetményében önmaga bizonyos s-jezéssel festi:

„Miket is az idő mind körövé érlel;
Leluhok, leluhunk virággal, levéllel.
De mint virág, levél megújul tavasszal;
Megújulunk mi is az élő „Tavasz”-szal.”
(Télen c. verse.)

Társulatunk hálás szívvel örökdió elhunyt munkás elnökünk nemes emlékére, életének minden hasznos tevékenységét szolgáljon tagtársainak udvös tanulságot és buzdító példát!

Brassó, 1911. nov. 16.

Kárpiss János.

INNEN-ONNAN.

Nagyon tanulságos a népszövetségi füzetke 1911. évi 9. száma. Beszámol a Népszövetség folyó évi működéséről, kedvező eredménnyel.

Az új tagok száma 50.000-re tehető. Összesen 279.320 tagot számlál. Anyanyelv szerint a következőképp oszlik meg: magyar 150.000; német 66.000; tót 52.425; horvát és bunyevác 3.210; ruthén 2.570. Ez idő szerint 3.394 községben van szervezete a Népszövetségnek.

725 gyűlésen, 23 vármegyében agítáltak a központból kiküldött titkárok. A Népszövetség feladata az agitálásban nem merül ki, különös figyelmet fordít a népoktatásra és a nép jólétének előmozdítására. Ép e célból nov., dec., jan., febr., márc. hónapokban 3 vasárnap előadásokat tartottak, melyekre még a témát is megküldötte a központ. Ezenkívül volt 2 könyvelői és 3 gazdasági tanfolyam. Különben is a 3.601.000 szétküldött nyomtatvány is eléggé bizonyítja, mennyire kultúregyesület a Népszövetség.

A budapesti népiroda folyó évben 12.027 megkérdésezést intézett el; a vidéki megbízott népszövetségi ügyvédek 14.210 esetben adtak jogi tanácsot. Nem nagy áldás ez a pörökösödni szerető magyar nép számára? Évi bevétel 271,558-01 koronára tehető.

Beszélnék a számok. Büszkén hirdetik: hatalmas szervezet a Népszövetség, melyet okosan vezetve óriási eredményt érhetünk el. Nem elégséges csak a nagyszám, szükséges a célszerű vezetés. Ott van a szabadkőműves szervezet, 6.000 taggal, s miket nem képes művelni. Vegyünk példát tőlük az életvalóságban.

A füzet további részeiben most is, mind rendesen praktikus, népszerű tanácsot ad a célszerű gazdálkodásra. Népszerű alakban hitének védelmezésére tanítja, buzdítja a népet. — Végre a mindennap előforduló és előforduló jogi esetekre ad felvilágosítást.

Szép volt az idény eredmény, de ha okosak, ügyesek leszünk még szebb lesz a jövőben. Lassuk be ez értessük meg másokkal is, hogy ha a Népszövetséget pártoljuk — szellemi és anyagi — kettős jót szolgálunk: magunk és egyházunk javát.

Végezetül még csak egy megjegyzésünk lehet. Itt van Erdély, különösen a székelyföld, ahol igazán talaja van a Népszövetségnek s mégis sajnos itt a legfanyább a Népszövetség élete.

Erre akarjuk felhívni az illetékes körök figyelmét.

HIREK.

— **Meghívó.** Az Erd. R. Kath. Irod. Társulat választmánya folyó hó 24-én (pénteken) délután 5 órakor a főgimn. tanácskozó termében ülést tart, amelyre a választmányi tagok szíves megjelenését kéri az elnökség.

— **Főpásztorunk beszéde** a kath. nagygyűlésen.

„Papa és király.”

Mélyen tisztelt Nagygyűlés! Zichy Aladár gróf, az én tisztelt barátom, akinek most beszédet kellett volna tartania, megbetegedett és nem jöhetett el, hogy a nagygyűlésünk második pontjában előirt szavakat intézhessen a nagygyűléshez. Az ő feladata nagyon szép lett volna és ezért hálásan köszönöm a nagygyűlés vezetőségének, hogy rám bízta az abban foglaltak tolmácsolását. (Eljenzés.)

A nyár folyamán júliusban Rómában jártam és öt napot töltöttem az örökvárosban. Öt nap is hosszú idő volt abban a nyári melegben. Szentséges Atyáknak pedig az egész hosszú három-négy hónapig tartó forró nyarat kellett a vatikáni fogságában eltölteni és ami lehetséges az utolsó kis káplánok is, hogy mikor beteg és üdülni akar, elmehessen jobb levegőjű kellemesebb vidékre, az Anyaszentegyház fejének nem lehetséges. És épen ezért a nagygyűlés, míg egyrészt örömenek ad kifejezést, hogy a Szentséges Atya e mostoha körülmények ellenére is a Gondviselés különös örökösödése folytán visszanyerte előbbeni egészségét és folytathatja azt a nagy és szép munkát, melyet maga elé tűzött: mindent megújítania a Krisztus Jézusban, addig másrészt fájdalommal, megbotránkozásának ad kifejezést a Szentséges Atya tarthatatlan helyzete felett és kívánja, mint az egész világ katolikusai teszik és a magyar katolikusok egyeteme is kívánja, hogy Szentséges Atyánk az öt megillető szabadságnak, méltóságnak és tiszteletnek teljes birtokába jusson és hogy szabad legyen az Egyház feje is. (Lelkes eljenzés.)

Ez az egyik pont, a másik pont pedig szintén nagyon kedves előtűnt. Mert arra kell irányítanom a katolikus nagygyűlés figyelmét, aki minden magyar és különösen minden magyar katolikus ember előtt szent: Szent-István koronájának viselőjére. (Lelkes eljenzés! Éljen a király!) koronás apostoli királyunkra, aki magas korában is a hűséges és odaadó, nemzeteit, népeit szerető, kötelességtudó embernek mintaképet nyújtja mindnyájunknak. Őt is az isteni Gondviselés meglátogatta mostanában gyöngédekkel. Hála Istennek ő is a javulás útján van és a katolikus nagygyűlés nem tehet mást, mint hálát adhat az isteni Gondviselésnek ezért is kéri, hogy nyújtsa még nagyon hosszúra napjait. Valahányszor betegségének híré halljuk,

mindnyájunknak szívét aggodalom fogja el, mi lesz akkor, ha ő nem fog örködni többé feletünk. Az Isten tartsa, éltesse apostoli királyunkat. (Hosszantartó, lelkes eljenzés és taps.)

— **Főúri esküvő.** Báró Bánffy Albert választmányi kastélyában a kápolnává alakított nagyteremben áldotta meg püspök urunk a házi úr sógoröjének: Montbach Emmának házasságát dr. Attems gróffal, a bécsi császári múzeumok felügyelőjével. Kolozsvárról dr. Hirschler főesperes társaságában autómobilon ment Választra, honnan délután meglátogatta a Bonchidán épülő új templomot, a 5.20-es vonattal Apahidáról Marosvásárhelyre utazott, hogy a betegségéből fölépült praelatus-plébánost meglátogassa.

— **Egyházmegyénkbeli** a katolikus nagygyűlésen résztvettek: 1. Abos József. 2. András Péter. 3. Boga István. 4. Botár Gáspár. 5. Bors László. 6. Budai János. 7. Butyka Sándor. 8. Erőss József. 9. Dr. Fejér Mihály. 10. Fekete János. 11. Ferencz István. 12. Ferencz Istváné. 13. Fuchs Gusztáv. 14. Glosz Oszkár. 15. Gonda Jenőné. 16. Hadnagy János. 17. Incze Domokos. 18. Jenáki Ferenc. 19. Kiss András. 20. Kiss János. 21. Király Ferenc. 22. Konegac Ignác. 23. Kopatz Gergely. 24. Kőrödy Mihály. 25. Kőrödy Péter dr. 26. P. Kovács. 27. Kuncz Ferenc dr. 28. László Domokos. 29. László Imre. 30. Mihály Domokos. 31. Lőrincz Sándor. 32. Gr. Mikes János. 33. Oláh Dániel. 34. Orbán János. 35. Pap Tamás. 36. Panajót Ferenc. 37. Peterfi Lőrinc. 38. Szabó György. 39. P. Szabó Pius. 40. Tamás István. 41. Takó János. 42. Török Ferenc. 43. Tímál Rezső. 44. P. Trefan Leonard. 45. Szemlér Ferenc. 46. dr. Vasziljevich Viktor. 47. Vakar Arthur. 48. Kőnczey Benedek. 49. Fehér Imre. 50. Gonda Tibor. 51. Fogolyán Mária. 52. Fogolyán Anna. 53. Volovics N. 54. dr. Gyárfás Elemér Török Ferencel tudomásunk szerint 18 híve és Péterfy Lőrincsel 30 híve volt fenn. 55. dr. Csabry Bonifác 56. dr. Csabry Bonifácé.

— **Az egyházi személyek fölött való bíróságról.** Szentséges Atyánk folyó év okt. 9-én kelt „Motu proprio”-jában a félremagyarizások elkerülése végett és a kor szükségleteinek megfelelőleg elrendeli és kimondja, hogy mindazok, akik valamely egyházi személyt, akár bűnvádi, akár polgári perben, az egyházi hatóság engedélye nélkül bíróság elé idéznek és az ott való megjelenésre kényszerítenek, a római pápának különös módon fenntartott kikötés alá esnek.

— **Halalozások.** Megdöbbenéssel, de az Isten akaratában megnyugodva vettük a következő gyászjelentést: „A kézdi-orbai esperes kerületi papság a maga, valamint a kézdiszentlélek Tamás-esalád nevében mély szomorúsággal jelenti, hogy szereteit oltártestvére, vértestvére és rokona Tamás Dávid ozdolai esperes-plébános, oltártársulati igazgató, törvényhatósági bizottsági tag az Úr Jézus nevében végzett áldásos munkálkodás után életének 55-ik, papságának 32-ik évében hosszas, de békétüréssel viselt kinos szenvedés után a végső szentségekkel megerősítve folyó hó 18-án d. u. fél 3 órakor esedese jobblétre szenderült. Hült tetemét f. hó 20-án d. u. 2 órakor adjuk át az anyaföldnek. Lelkéért a szentmise 21-ikén lesz. Az édes Jézus, kinek szellemében buzgalkodott hívei lelki és anyagi jólétéért, adjon nelem lelkének örök nyugalmat. R. I. P.! Ozdolan, 1911. nov. 18-án. Kerületi papság, Tamás-esalád.”

Vályi dr., v. b. t. t., az eperjesi görög-katolikus egyházmegye püspöke, vasárnap reggel szívzselhűdés következtében meghalt Eperjesen.

— **Zalatnáról írjak:** Szombaton és a vasárnapi vespérnyék alkalmával igen kedves megjelölésben részesültek a hívek. Menyországának Királynéja és Tantum ergo . . . gyönyörű Gregorián dallamát élveztek. Valóban nagyvárosban éreztük magunkat, hol énekiskolázott diákjainktól hallunk Gregorián énekeket. Nem csoda, hogy az egyház sürgeti ennek használatát, mert valóban áhitatra gerjeszt. A szt. misében már pár héttel ezelőtt vettük észre a változást. Plébánosunk, nem kis fáradsággal tanítja be a polg. isk. növendékeit és az elemi isk. nagyobb és jó hangú tanulóit. Tapasztalva továbbá, hogy a vespérnyéken nem igen vesznek részt, az esti órákra tette át, mely intézkedés nagyszerűen bevált, a templom megtelik s ami legörvendesebb, férfiak is szép számban vesznek részt a szent beszéddel összekötött ünnepélyes vespérnyén.

— **Szent Erzsébet ünnepély.** A brassói Szent Erzsébet nővérek zárdájában november hó 19-én sikerült Szent Erzsébet ünnepélyt rendeztek. Az ünnepnap jelentőségét Dionysia nővér határos beszédben méltatta. A leánykák mulattató és tanulságos víg szindarabot adtak elő „A főpróba” címen. A karének gyönyörű énekdarabokat énekeltek. Ki kell fejeznünk, hogy a brassói zárdaiskola előadásai és ünnepeségei messze kiemelkednek a szokásos apáca stílusból: az eleven élet vallásos szelleme és a gyakorlatiasság a fő jellemzőik. Ezen ünnepségen is szép számú közönség: a szülők és az iskola tisztelői vettek részt.

— **A csikszerepai oltáregyesület** f. hó 19-én a polgári leányiskola nagyertermében műsoros estélyt rendezett, amelyen nagyszámú közönség vett részt. A műsort az egyesület női énekkarának éneke nyitotta meg, mely után Mártonffy Klára szavalta el Várady Stella Maris c. költeményét. Nagy Gyula gordonka játéka után Márkos Endre plébános olvasott fel a nők hivatásáról. Egy újabb énekszám után Kádár Ferenc szavalt s Strausz Valse brilliant-jának előadása után a mindenben jól sikerült estély véget ért. Mint értesülünk, ezután minden hónapban fog az Oltáregyesület estélyt rendezni. A szereplőket és rendezőséget a nyújtott élvezelt nagy elismerés illeti meg.

— **Fogarásról írjak lapunknak:** A fogarasi rablók. Egyes lapoknak a valódi tényállást nem fedő híradásaival szemben a brassói esendőrkerületi parancsnokság a Budapesti Tudósító útján a következőket közli: Fogarás vármegye területén Budák András és társai rablók számos kisebb-nagyobb lopást és rablást követtek el. A lakosság rokonszenve, kiterjedt rokonság, a rengeteg vadon, sziklás erdőségek miatt — bár a esendőrség minden lehetőséget elkövetett — a rablókát meg nem sikerült elfogni. A rendszeres nyomozás most is folyik. Teljesen valótlan az, mintha a rablók az alsóárpási őrs-laktanyából sertést loptak volna el s a lopott sertés húsat másnap gonyolódó felirással a laktanya falára kifüggesztették volna. Az megfelel a tényeknek, hogy Véza rablót a nyomozás adatai szerint társai agyonlőtték.

— **Kárterítési pör a földgazrobbanás miatt.** A kissármási földgazrobbanásból valószínűleg egy nagy pör szakad a kincstár nyakába. Kárterítésért pörli a kincstárt báró Bánffy Ferenc, a néhai báró Bánffy Dezso örököse, a kissármási gázkút szomszédságában lévő birtok tulajdonosa. A gázrobbanás sok kárt okozott ezen a birtokon s a báró most a kincstáron követeli kárának megtérítését. Azt állítja — és erre nézve hivatkozik Cholnoky és Pfeiffer tanár szakértői véleményére, — hogy a robbanásnak a gáz eltérése volt az oka és így károso-

dása a kincstár által végzett munkákkal áll okozati összefüggésben. Ha a békés kiegyezésre irányuló tárgyalások nem vezetnek eredményre, úgy báró Bánffy Ferenc a bíróság elé viszi kárterítési követelését.

— **Az irástudatlanokért.** Madéfalván a derek tanítóikar vállvetett munkával fáradozik az analfabeták oktatásán. Hetenkint kétszer, csütörtök és vasárnap este egybegyűjti az irástudatlan, jóakarátú atyafiakat és néneket, hogy a tanító, tanulságos és szórakoztató előadásokat meghallgassák. A faradozás azonban felig-meddig meddő marad mindaddig, míg az állam be nem látja azt, hogy nemcsak az úri közhöz, hanem a nép is csak cukorban veszi be a tudatlanság orvosságát: az oktatást. Ma már miniszterileg adják ki a jelszót a szabadtanításra, nem kellene feledni, hogy a szemléltetés, a vitetett képkel való kíséret — legjobb s legbiztosabb csalogató minden efféle kezdeményezésben. Nem volna kár, ha ezt illetékes helyen minél többen mozgatnák. Szóval: állami nagy gunárok és rucák helyett, amelyek ami klímánkban úgyszólamint, inkább vitetgépeket kérünk. Így emelhetők ki a népet — merev konzervatív természetéből, mely az „eddig is ilyenek voltunk, azután is ilyenek maradunk”-ban fogvatartja.

— **Az érlelmeszedés oka.** Dr. Herz bécsi egyetemi magántanár Ausztria és Magyarország orvosaihoz kérdőívet küldött arra nézve, hogy nevetük szerint mi a főoka az érlelmeszedésnek. Nyolcszázhuszonkét orvos felelt a kérdésre. Legtöbb szavazatot a szellemi izgalom és idegesség kapta, utána következnek csökkenő sorrendben a kor, az alkohol, a vérhaj, anyagcserebántalmak, testi munka, dohányzás, öröklés, élvezeti szerek általában, fertőző betegségek, kávé, tea. A szellemi izgalom elsőrendű szereplését az érlelmeszedés okozásában a legtöbb orvos azzal okolja meg, hogy érlelmeszedés leginkább a szellemi munkával foglalkozó körök betegsége, habár a földművesek és munkások az intelligens köröknél nagyobb fokban élnek vissza az alkohollal és dohánynyal.

— **Új érsekségek Angliában.** Az angol katholicizmus terjedésének öröndetes írott bizonyítéka az a pápal konstitúció, amellyel Ő szentsége Angliában két új érsekséget állított fel. Ő szentsége ugyanis a birnighami és liverpooli püspökségeket érseki rangra emelte, a westministeri érsekséget pedig primási méltósággal tüntette ki. (XI. körlev.)

— **Pályázatok.** A lemondás által üresedésbe jött *tusnádi plébánosi* és a halálkozás által megüresedett *osdolai plébániákra*, továbbá a gyulafehérvári főgimnáziumhoz a vallastanári állásra pályázatot hirdet a főpásztor:

Az állások valamelyikét elnyerni óhajtó egyházmegyei papokat felhívja, hogy pályázati folyamodványukat rövid életrajzukkal, folyó 1911. évi *december 31-ig* hozzá nyújtsák be.

A gimnáziumunkhoz helyettes hittanárnak Lestyán József neveztetett ki. (XI. Körlev.)

Leköpték a feszületet!

„Ha egy úri lécsiszárral
Találkoztam s bevert szárral
Nem pöröltem . . .
Félre álltam s letöröltem.”

Annyira vagyunk már, hogy a keresztény Magyarországon az utcán nyilvánosan leköpték a feszületet, a szent keresztet. És a kik ezt látták, azok meglegedtek avval az igazolással, hogy „oda köpök a hova nekem tetszik.” Nem pöröl-

tek. De nem is pörölés kellett volna, mert hát ekkor én is üthetek oda, ahova nekem tetszik, de az újmagyarok nem tetszik. Ime ide vezet a túlságos engedékenység. Az egyetemről, a katolikus pénzen alapított egyetemről elvitték a keresztet, mert hát az az újmagyaroknak szúrta a szemét. És a keresztény társadalom türe. Színházakban, „tudományoz” előadásokon gyakorolják a keresztény vallást, gonyolják a katolikusokat és a társadalom türi. Nemsokára megérjük, hogy az újmagyar bejön a lakásunkba, és ledobálja a falról a feszületet vagy a Mária-képet, mert hát az neki úgy tetszik. Itt már nem lehet tovább tünni. Tennünk kell! De mit? Először is nem kell, nem szabad leköpní az újmagyart. Ezt csak az „intelligens faj”, az „úri osztály krémje” teszi. Másodsor vásároljunk mindent a rendezetlen vallásútól. Harmadszor. Eddig minden kereszténynek volt és van egy házi „magyarja”; ezután vegyen magának mindenki kettőt. Negyedszer. Nehogy az igen tiszt. „honfitársainkat” valatniképen megbotránkosztassuk, szedjük le a templomainkról a kereszteteket. Végül kérdezzük meg tőlük, hogy van-e még valami parancsuk, hogy azt 24 óra alatt okvetlenül teljesíthessük. A leköpdősött, meggyalázott feszület pedig egy fájdalommal pillantással ránk tekint, mintha kérdezné: „emberek, sok jót cselekedtem veletek, melyik jó cselekedetemért akartok engem meggyalázni?” (Beküldetett).

Az Igazgatótanács jelentése.

Évről-évre megjelenik a Státus Igazgatótanácsának jelentése, melyben az Igazgatótanács beszámol egy évi működéséről, és amelyet tárgyalt a státusgyűlés. Szép és őszintelen munkát végez az Igazgatótanács. Örömmel látjuk a szorgos és odaadó gondolkodást, mellyel egyházi életünk fejlesztésén és mélyítésén fáradozik. Az eredmények is örömmel töltik el szívünket, mert tagadhatatlan, hogy a státus Igazgatótanácsa eredményesen működik. Csak azt lehet sajnálni, hogy nem áll több eszköz az Igazgatótanács rendelkezésére. A rendelkezésre álló eszközök felhasználásáról részleges kimutatást ad a jelentés. Főbb vonásokban itt említjük fel a következőket.

- Egyházi építkezésre fordított 106.019 K. 82 f.
1. A Reckert-alapból kölcsönvett 100.000 K törlesztésére s kamatjára III. részletül 14000 K.
  2. A piskii templom kibővítésére VIII. (utolsó) részletül 2000 K.
  3. A gyergyócsomafalvi paplakás építésére VII. részletül 1000 K.
  4. A mezőbándi templom építésére IV. részletül 4000 K.
  5. A hatolykai templom építésére III. részletül 3000 K.
  6. A bonchidai templom építésére III. részletül 10000 K.
  7. A nagyszébeni paplakás épületének kijavítására I. részletül 4000 K.
  8. Az erzsébetvárosi templom árára I. részletül 2000 K.
  9. A százfenesi paplakás építésére 14000 K.
  10. A székelyudvarhelyi templom és paplakás kijavítására pótlólag 5713 K.
  11. A madéfalvi paplakás építésére II. részletül 6000 K.
  12. A székelylengyelvali paplakásra II. részletül 2906 K 86 fill.
  13. A esernátfalvi templom építésére 5000 K.
  14. A korondi paplakás építésére 6000 K.
  15. A brádi paplakás építésére 11000 K.
  16. A brádi templom építésére I. részletül 5000 K.

17. A sárfalvi templom kijavítására pótlólag 846 K 17 fill.

18. Az alsójárjai paplakás kijavítására 1228 K 44 fill.

19. A nagyszeheni templom kijavítására 5199 K.

20. A mócsi paplakásra 120 K.

21. A málnási templom kijavítására 738 K 55 fill.

22. A szőkefalvi paplakás kijavítására 2287 K 80 fill.

23. A segesvári templom kijavítására 980 K.

24. A szekelyhodosi egyházi épületek kijavítására 2000 K.

Gimnáziumok fenntartására 550.452 K. a többi államsegélyből pótolta.

Ezeket kívül fenntartott egy tanítóképzőt és egy tanítónőképzőt, több internátust és kis szemináriumot, elemi iskolákat, arházat és ösztöndíjakat adott, úgy, hogy a tisztán kulturális célra adott összeget 8—9 százezer koronára tehetjük. Ilyen munkát aránylag kevés személyzettel csak nagy ügyességgel tud végezni. És az ügyességet nagyban megkönnyíti az erdélyi Püspök terhes munkáját, mivel az Igazgatótanács segítségére jön a püspökök és a püspök irányítása mellett végzi az órási munkának egy részét. Ebben a nagy munkában fordulnak elő tevédek is, de ezek a tevédek gyakran kikerülhetnek és szerencsére nem vezetnek. Így inkább ilyen kisebb tevédesnek kell minősíteniük azt a kifejezést is, hogy a Püspök Úr átiratát az Igazgatótanács tudomásul veszi. A mostani Igazgatótanács tagjai között egyetlen egy sincs, aki arra gondolna, hogy az Igazgatótanács egyenrangú a püspökkel. Éppen azért megnyugtathatjuk az aggodalmaskodókat, hogy az Igazgatótanács teljes tudatában van az ő működési körével és azt a kört a Püspök teljes melegegésére be is tölti.

Státusgválási tag.

IRODALOM, MŰVÉSZET.

* *Mi a kongregáció?* Irta Bangha Béla S. I. Kapható Bpest, VIII. Mária u. 25. Ára 60 fillér. Egyszerű, világos és kézzelfogható megmagyarázás a kongregáció lényegének, céljának, működésének, múltjának és jelenének. Úgyesen mutat rá a kongregációk elleni hadjárat okaira is. Jó lelekkel ajánljuk minden becsületes honfinak, aki szereti az igazságot és a tisztánlátást.

* *A sexualis élet és a férfivilág.* Kapható Bpest, VIII. Mária u. 25. Ára 60 fillér. Csinos, izléses kiállítás, őszinte, becsületes, keresztény erkölcsi felfogás nagyon ajánlják ezt a művecskét. Mióta könyvpiacon adott könyvem révén a könyvkereskedők előtt ismert lett címem, azóta hetenkint kétszer-háromszor kapok előfizetési felhívásokat a „legújabb” tudományos színvonalon álló „nélkülözhetetlen” stb. sexualis élettel foglalkozó művekre. Hogy a csalogatás annál eredményesebb legyen, közlik a felhívásban „a mű” tartalomjegyzékét is. Rendesen azzal kezdik, hogy amit Kraft Ebling írt, az már elavult, most újabb, érdekfeszítőbb „adatokkal” szolgálnak a nagyközönségnek. Ezeket a felhívásokat olvasva már sokszor jutottam arra a gondolatra, hogy az emberiségnek igazán nagy jótévedje lenne az a kormány, mely az ilyen lelekvilkos könyvirokat és könyvkiadókat, valamint könyvterjesztőket egytől-egyig megrovítottatná egy fejjel. Föltétlenül megérdemlenék. De erre kormány nem vállalkozik. Inkább a kongregációkat tiltja ki a középiskolákból. Azért úgy kell a rongyirodalom ellen védekezni, ahogy tudunk. A fenti művecske egy kis védelmi esz-

köz. Kitünő eszköz, bár használnák minél többen. De felő, hogy már nyakig benne van a társadalom a romlásban és így aligha lesz ereje ennek az eszköznek a segítségével kimenekülni. Hanem akik még ninosenek benne, azok vegyék és olvassák és kövessék a könyvnek útmutatóit, bizonytal nem fognak romlásba jutni.

* *„Musica Sacra”* című mű szerkesztői a kiadásukban megjelenő két alábbi műre hívják fel az érdeklődő kártársak nagybecsű figyelmét. I. „Üdvözlegety a nyáma!” Szerkesztő a kiadók közreműködésével ifjabb Buchner Antal esztergomi főszékesegyházi karnagy. A mű tartalmaz egész új, magyaros stílusban megírt Mária-énekeket Demény Dezső, Frick György, Izsépi Béla, Jósvali Gábor, Kóczian, Lányi Ernő, Moyses Miklós, Révfy Iván, Szendrői, valamint a kiadók s mások eddig meg nem jelent műveiből remek orgonakísérettel s a dalamok themájából feldolgozott hatásos előjátékokkal. Ára 4 korona. II. „Szent karácsony.” Ifjabb Buchner Antal, Csomák Elemér, Demény Dezső, id. Erdélyi Sándor, Halmos Alajos, Jelinek Béla, Jósvali Gábor, Lányi Ernő, Lengyel Géza, Révfy Iván, Supper Alfréd, Szappanos Imre, a kiadók és mások műveiből összeállított karácsonyi énekek nagyobb gyűjteménye. A műben az orgonakísérettel ellátott énekek kivül több misét és offertoriumot ferfinegyresre is átdolgoztunk; azonkivül pásztorjátékhöz betét gyanánt különösen alkalmas 1—2 szolamú külön harmonium kísérettel ellátott darabokat és alkalmas pásztoralékat is vettünk fel. A mű ára 4 korona. — Megrendelhető postautalványon: Hárskút, u. p. Dornó (Gömör-megye.) L u p s a y-Kálmán kántortantó.

* *Két Pastorele.* Kontor Elek termékeny zeneszerzőnek két újabb opusát (Op. 177. és 178.) vettük kézhez. Leültünk és eljajszogtunk mindkettőt. Az elsőben, egy A-dur darabban kevés motívumot és szegényes harmonikákat találtunk. A második, Erdődi Ernő E-dur himnuszának átirata kedves motívumokból szőtt és édes harmoniakból összeolvadó darabocskó. Igazában egyik sem Pastorele, affele vérbeli, karácsonyi dadajatek, hanem a misének eszöndes részeihez illeszkedő zenei elmerengés. S hogy mennyire nem a bethlehemii barlang a két darabocskó témája, akkor éreztük, mikor utánuk Rossini örökké szép Pastoreleját játszottuk el a „Tell” Ouvertureből. Mintha pásztorlúk ifjú lelkéről áradó, eleven, örövendő dallam esendülne meg a bethlehemii jászoly fölött: csupa frissesség, motívum, egyszerűség és gazdagság, hasonlatos a kised szépségies lelkéhez. Hozzáképest a két opus csak öreg pásztorok fáradt játéka, akik nem igen tudnak hozza.

* *Tűzkereszt.* E címmel fog megjelenni a karácsonyi könyvpiacon az Élet irodalmi és nyomdai részvény-társaság kiadásában, az „Élet könyvei” között Szalay Mátyás verskötete. Ára 2 korona. Előleges megrendeléseket akár a szerző (Gyulafehérvár, Papnevelő), akár a kiadó (Élet R. T. Budapest, Fehérvár-út 15.) címére lehet küldeni. Az előjegyzőknek a kötetet megjelenése napján portómentesen továbbítják.

* *Hindy Zoltánnak, az Orsz. Kath. Szövetség igazgatójának szerkesztésében most jelent meg a Kath. Közöny 3. száma.* Tartalmazza a budapesti közművelődési tanfolyamon tartott előadásokat, értekezéseket. Tartalmasságáról igazán fölélegesen sokat bizonyíthatni. Elég arra utalnunk, hogy az Orsz. Kath. Szövetség a közművelődési tanfolyamon való közreműködésre tudományos és társadalmi világunk előkelőségeit kérte fel. Tartalmazza a füzet: *S z e c h e n i Emil gróf megnyitó beszédét; G l a t t f e l d e r*

Gyula dr. püspök előadását az autonómiairól; *M a j l á t h* József gróf értekezését: *Keresztény világnézet és nemzeti szellem a gazdasági életben*; *B a r o s s* János dr.: *A hitbizomány reformjáról*; *K r ü g e r* Aladár dr.: *Szecularizációról*; *A n d o r* György dr.: *A modernizmusról tartott előadását*; továbbá *S o m s s i e h* Béla gróf, *K i s s* János dr., *J e h l i e s k a* Ferenc dr., *G i e s s w e i n* Sándor dr., *E r n s z t* Sándor dr. előadásait és értekezéseit modern, társadalmi korszerű témákról. Megjelenik negyedévenként legalább egyszer. Előfizetési ár: egész évre 10 korona. Kapható: Budapest, IV. Ferenciek-tére 7. szám.

CSARNOK.

Marianum.

Kolozsvár, 1911. nov. 19.

A Marianum, jövetelét semmi nagyobb zaj nem előzte, s rövid egy év alatt épült fel, mint a keleti magus ritmikusan mozgó tengerből kivevő suggestív erő hatása alatt gyümölcsökkel együtt ég felé törő pálma, s ma teljes pompájában, komoly arculatú homlokzatával, ott emelkedik a Ferencz József-úton, nyomtatott nagy H-hoz hasonló fundamentumával két katasztrális holdnál nagyobb tetővel foglalván el, hajlékot (s meglátjuk mily csodás hajlékot) adván óvodának, négyosztályú elemi, négy A. és B. osztályú polgári leányiskola, egyenes női kereskedelmi tanfolyam, női felső kereskedelmi iskola, háztartási iskola és végül leány-gimnáziummal. Az épület tervezője Kübner építész, az egészségi szempontból úgy a tervezés mint berendezésben döntő szótval bírt Rigler Gusztáv dr., a kolozsvári tudomány egyetemén a közegészségtan ny. r. tanára. — Az intézet a *M i a s s z o n y u n k r ó l* nevezett szegény iskola nővérek vezetése alatt áll, s a kolozsvári róm. kath. iskolaszek főhatósága alatt működik. Jelenleg növendékeinek száma 614, belálok ezek közül az ujonccokkal együtt 37.

Az intézet, úgyisintén a berendezés a praktikusság és a hygiené elvei szerint épült, s e tekintetben a tökéletességnek eddig nem látott fokára emelkedett. A homlokzat, a két előre nyuló oldalszárny közé foglalt külső diszkerttel minden hivalkodó cifrázatot nélkülöz, úgy külső, mind belső diszben a nemes egyszerűség az elv, s mindenben a fehér szín dominál. A földszinten foglalnak helyet az igazgatóság helyiségei, a tanuló terem, a tornaterem, a gyengélkedők szobái és a ruhatárak. Az első emeletet legnagyobb részben a tanuló terem, a belálok dolgozó termei foglalják el. Az apácák clausulája az udvarra néző hatalmas erkélylyel szintén itten van. A második emelet az internátus célját szolgálja. Az alapsorban talál elhelyezést a konyha, a központi fűtés, szellőzés, valamint az internátus és iskola fürdője, végül a mosó és egyéb tisztogató helyiségek.

Az iskolai padok Rigler Gusztávnak a drezdai kiállításon első díjat nyert modelljei után készültek, a növendék magasága szerint igazíthatók, kényelmesek, törhetetlenek, s a tanterem padlózatának tisztogatását nem gátolják. A talaj mindenütt linoleum, vagy teraszó. A tágas udvaron télen jégpályára alakítható kettős beton-tennis pálya.

A szemlélőnek legelőször a tisztaság tünik szemébe, s minden lépten nyomon a hygiené követelményeinek ideális kielégítése. Rend és

tisztaság; minden oly pedáns elrendezésben, hogy az ember szinte nem is egy használatnak átdótt intézetben, hanem, valami a leánynevelés utopisztikus ideáit megvalósító muzeumban képzelet magát. Sajnos a helyszüke nem engedi meg, hogy az intézetről egészségügyi szempontból többet irhassunk, különben ezt maga Rigler Gusztáv dr. az intézet értesítőjében szakavatott tollal elvégezte, s hol az általa felsorolt tények, az intézet alkotóit s így őt is dicsérik.

Egyetlen egy kolosszalis intézetnek, de magyarországnak is kevésnek van a Marianumhoz hasonlóan berendezett kád és zuhanyfürdője. A templom, diszterem, színház és tornaterem céljaira szolgáló 400 személy kényelmes befogadására szolgáló nagy lokalitás is alig van Kolozsvárt.

Az intézetnek a földszinten elhelyezett házi kápolnája művészi befejezettségével egyetlen a maga nemében. Falai őlmagasságban a gyertyafényben komoran csillogó lusimal és esemével vannak kirakva, az enyhén ivelődő boltozaton a góthikus motívumok legváltozatosabb alakban és grandiozus tarka, de mégis ünnepi összehatást elérő tónusban takarják a falmezőket. A Münchenben készült egyetlen oltáron a boldogságos szent Szűz művészi szobra foglal helyet. A tudomány otthonában a legszebb foglalatban ragyogó kö ez a kápolna, az áhitat, a magába-szállás csendes csarnoka.

Az intézet célja, mint azt az értesítő is leszögezi, a teljes befejezett leánynevelés kisdó korától a férjhez menésig vezetni, nevelni, igaz tudományban, keresztény szeretetben leányainkat, a következő generáció családanyait. A cél elérése, hogy mennyiben sikerül s a mai eredmények, oly rövid idő alatt a legeklatánsabban igazolják. A szokatlan terjedelmű intézet jövő évre már kibővítésre szorult; az idén a helyszüke miatt visszautasítottak száma 150. Az intézet, bár a díjak magasak, különösen a benlakásban a legnagyobb látogatottságnak örvend. S ami a szülőknek rendkívüli bizalmát jellemzi, az: hogy a benlakók között az ország legtávolabbi vidékéről is vannak, s hogy legnagyobb részük szülőknek egyetlen gyermeke.

Ezekben adódik a Marianum száraz, rövid írásos képe. Hatalmas épület, melynek jövőbe néző ablakaiból nagy meggondolások tüzes méhébe lathatni, s számtalan tanúságok leszűrésére nyújt alkalmat. Mécsvilágnak, piszkosnak esufolta Erdély városait a minap egy fővárosi napilap. S mint a kultúra előőrseit üdvözölte őket. Szörnyű tévedés, s az élő eleven cáfolatra nem is kell újjal rámutatni, vagy talán ez a tudatos bók más idealognusnak szól, mely a kultúra, a „jövendő kultúra” köntösét viseli? Lehet. A jövő azonban a miénk.

„Aki az iskola, az a jövő” s nem mind újjalban felfedezték, az iskola a múltban vezet szerepet játszóka, a múlté, ilyen szemünk előtt álló pelda ösztönöz a túlzó idealizmus ezen jel-szavának hangoztatására. Hatalmas ősi erőttől duzzadó eredők következménye ez az intézmény, mely az evolúció törvényénél fogva maga és az okozatból okká válik eredőve, hogy újabb, nagyobb resultatum szülőanya legyen. Jól párosodó eredőknek nem lehet mumus e magzatja. A kolozsvári „Ellenzék” 1911. nov. 19-án számában a ref. egyházkerületi közgyűlés keretében a költségvetés kritikájánál kapta meg a Marianum az elérhető legszebb dicséretet. S valóban megérdemli. Rövidlátó koponyák által felöllehető horizontokat messzetülpő célkitűzés történt itten s a jövő útjainak egy objektive szemlélt

agy által eszközölt kicővekelése. Szerencsés kezekkel, konjuktívák ügyes kihasználásával megvalósított eszme nagy dimenziójú ideális célok felé törő terve, melynek bázisa az igazi, a leánynevelés ideális megvalósítása előttünk áll. Ez a Marianum: megalkotója, építője, lelke, a mostani igazgatója Dr. Hirschler József prelátus-kanonok.

Alkotása: a Marianum ott áll diadalmas mivoltában a Ferenc József uton, két szárnyával büszkén kikönyököl az utcára, s az est sötétjében impozáns lendülettel emelkedik fénylő ablaksorával az ég felé. A hengrő homlokzata előtt sötétlő diszkert mögött, a homlokzat közepén, a kereszt jelvényével koszoruzott oromfal alatt a főbejárat nehéz pántos tölgyfa kapujára vágott két keresztalakú résen a zajló utca felé áramló villanyfény, mint két rejtelmes tűziesodás szem világit, néz; szeliden, anyásan, hívogatón: jelzi az utat a világ profán csillogó lármájából a tanulás, a megnyugvás, a szelid szelid fényű országa felé.

Nagy Pont.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

H. I. V. Nem tudom biztosan, de úgy gondolom, hogy mostanában Csikba és Háromszékbe készül, ahonnan azonban nov. 30-ra haza várjuk, mert akkora érekezik édesanyja.

Kath. sajtó és kath. egyetem. Jövő számunkban bőven fogunk reflektálni rá, de nem közölhetjük.

PÁLYÁZAT.

A maroshévízi róm. kath. egyházköztség a nyugdíjaztatás folytán üresedésbe jött kántortanítói állásra pályázatot hirdet.

A kántortanító javadalma: 1. készpénzben: 860 K.; 2. Stóljajvédelem: 200 K. Kaszáló és szántó haszonbéréből 200 K. Háromszobás lakás konyhával. Gazdasági épület. Gyümölcsös és veteményes kert. Mellékjövödelmekre kilátás.

A pályázók pályázatukat f. é. december 1-éig az Iskolaszékhez nyujtsák be. Személyes bemutatkozás szükséges. Maroshévíz, 1911. november 18.

A róm. kath. Iskolaszék.

A csikszentimrei kántortanítói állás elpályázás folytán üresedésbe jöven, erre, december hó 9-ig, pályázat hirdetetik:

I. Javadalma: öt évi átlag szerint: 1) A hivatástól képébe 128 kal. rózs, 90 kgya zab, 90 kor. oszpora, 28 terü lány tűzifa: á 3 K.; 32 favagó. 2) Stóljából 150 K. 3) 19 kor. szentmise alaphól. 4) Szántó és kaszáló tiszta jövedelme átlag 80 K. 5) 8 hold erdő haszonélvezete. 6) 173 K. államsegély. 7) 100 K. a gazdasági ismétlőiskola tanításáért.

II. Kötelessége: mindennemű kántori teendők végzése és az iskolaszék által kijelölt osztályok lelkiismeretes tanítása.

Csakis okleveles kántortanítók pályázhatnak alattírtához címéhez. Személyesen megjelenők előnyben részesülnek, s az állomás azonnal elfoglalandó, mihelyt a főpásztori kinevezés megérkezik.

Csikszentimre, 1911. november 20-án.

Lőrincz Sámuel.
pleháncs.

Megjelent! Megjelent!

AZ UTITÁRS

c. elmékedés könyv Soóthy Gyulától.

ÁRA 2 KORONA.

Megrendelhető a szerkesztőségben vagy e lap kiadójanál.

Szőlőoltványokat

szállít amerikai sima és gyökeres veszőket különféle fajokban, fajtisztaságáért jótállva legdusabb választékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak ismert:

Küküllőmenti első szőlőoltvány telep Tulajdonos: CASPARI FRIGYES

Medgyes 67. sz. (Nagyküküllő megye.) Tessenek képes árjegyzéket kérni.

Az árjegyzékben található az ország minden részéről érkezett elismerő levelek, ennélfogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségtől úgy szó- mint írásbelileg bizonyosságot szerezhethet magának fenti szőlőtelep feltetlen megbízhatóságáról

50 korona heti kereset!

Egy könnyen eladható cikk eladására ügyes beszélőképességgel bíró személyeket Erdély minden városában állandó alkalmazásra keresek.

Ajánlatok „Szorgalmas 200” jellege alatt e lap kiadóhivatalához intézendők.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)

egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlaie képesit a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. Mindennemű egyházi ruhák: casulák, pluvialék, velumok, baldachinok, minisztráns ruhák, zászlók, lobogók, karingek, albák, kehelyruhák stb. készítetek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni. Üzletem versenyképes minden pesti vagy bécsi céggel úgy szabászat, mint ár és minőség tekintetében. Tessenek meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetek.

! Költségvetés, árjegyzék ingyen. — Személyesen is megjelenek — !

Kitűnő Gázkocsz, kénmentes

mely alkalmas szobafűtésre, központi fűtésre, kovácsok, szivógázmotorok, építőmesterek stb. számára, kapható a városi légszuszgyár, városi irodájában, Kapu-u. 60. sz. Ugyanitt gázfűzők, gázfűzőkályhák, melegvíz-automaták stb. állandó kiállításra és eladási helye.

HAZAI IPAR!

ALAPITTATOTT 1770.

Andrásofszky Efraim

múharangöntő Kolozsvárt, Kossuth L.-u. 36. sz.

Ajánlja a főtisztelendő minden felekezeti magas papság, egyházközség és t. t. gondnokságok figyelmébe Erdélyben legnagyobb

harangöntődjét.

Elvállalja minden fajta harang öntését vagy repedt harangok újraöntését és azok be-cserélését. Ajánlja továbbá az általa feltalált s a birodalom mindkét felében kir. szabadalommal kitüntetett vaskoronás felszerelését felelősség mellett. Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesít.

Költségvetéseket kívánatra bérmentve köldök azonnal.

Tisztelettel **Andrásofszky Efraim.**

Ruzsinszky Béla

géperőre berendezett oltárépítő műhelye
PÉCS, MAJLÁTH-U. 25. SZ.

! MEGBIZHATÓ KATHOLIKUS CÉG !

A pécsi orsz. kiállítás az iparművészeti társulat által arany éremmel kitüntetve.

Készít és elvállal mindennemű templom berendezési és felszerelési tárgyak, u. m.: oltár, szószék, gyóntatószék, templompadok, szentély korlát és egyéb felszerelési tárgyak készítését, szállítását, régi oltárok aranyozását és átalakítását. ▲

Pontos rajzzal és költségvetéssel készséggel szolgálok. ::

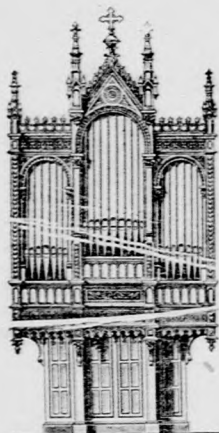
Több kisebb méretű vagy több nagyobb megrendelésnél személyes megjelenés. ▲

! Lelkiismeretes kiszolgálás !

! Több elismerő nyilatkozat !

BODA JOZSEF

ORGONA ÉS HARMONIUM ÉPÍTŐ CSIKTAPOLCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és a m. t. egyháztanács szíves tudomására hozni, miszerint

orgona és harmonium építő műhelyemet

teljesen újonnan rendeztem be, minek utána módomban áll a legnagyobb szabásu orgona építését is elvállalni. Bárminemű javításokat és átalakításokat jutányos árban, pontosan eszközök.

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel Boda József, orgona és harmonium-építő Csik'taplocán.

ALAPITVA 1898.

ALAPITVA 1898.

Valóban jó és szépen égő —

templom olaj,

finom olajból, üveg, tömjén, füstölőszén az egyh. szabv. megfelelő

méhviaszgyertya

::: kapható a legjutányosabban :::

Dokupil Lajos

viaszgyertya gyárosnál —

Nagylévárdon, (Pozsonym.)

Áraim: olaj 1 K 20 f, olajból 2 K 50 f, üveg 2 K, tömjén 2 K 40 f-től 3 K 20 f-ig kgr.-kint.